

Izbaja vsak dan s jutraj razven
v ponedeljkih in dnevih po prani-
nikih. — Posamezna številka
Din 1.—, na 16 straneh Din 2.—,
mesečna naročnina Din 20.—, za
tujino Din 30.—, Uredništvo v
Ljubljani, Gregorčičeva ulica 23.
Telefon uredništva 30-70, 30-69 in
30-71

Jugoslovan

Rokopisov ne vračamo.
— Oglasi po tarifi in dogovoru.

Uprava

v Ljubljani, Gradišče 4, tel. 30-68.
Podružnica v Mariboru, Aleksan-
drova cesta št. 24, telefon 29-60.
V Celju: Slomškov trg 4.
Pošt. ček. rač.: Ljubljana 15.621.

Št. 140 a

Ljubljana, sreda, dne 12. novembra 1930

Leto I.

Vedno živo francosko-jugoslovansko bratstvo

V prisotnosti Njega Vel. kralja, zastopnika francoske vlade in ogromne množice naroda je bil včeraj v Beogradu odkrit spomenik hvaležnosti Franciji - »Vojaki z Marne in Verduna pozdravljajo bojevnike z Vardarja in Bitolja« - »Kip najplemenitejšega naroda« - Odlikovanje kraljeviča Petra

Beograd, 11. novembra. I. Danes so v Beogradu na zelo svečan način odkrili spomenik hvaležnosti Franciji. Svečanost se je pričela s slovesno sejo v veliki dvorani novega vseučilišča. Na seji je Nj. Vel. kralja zastopal general Pekić, navzoči pa so bili tudi ministri dr. Kumanudi, general Hadžić, Maksimović, Radičević, dr. Frangeš in dr. Drinković ter še mnogi drugi zastopniki oblasti in kulturnih ustanov. Pevsko društvo »Obilič« je zapelo marsejezo, ki ji je sledilo dolgočasno in navdušeno vzklikanje in pozdravljanje francoskih gostov. Sledili so govori rektorjev beograjskega, zagrebškega in ljubljanskega vseučilišča. Rektor ljubljanske univerze dr. Alfred Šerko je v lepem govoru proslavil Francijo in podčrtal njeno veliko vlogo v življenju Jugoslova-

nov in posebej Slovencev. Sledilo je nekaj govorov.

Po seji se je formiral spreved, ki je krenil k spomeniku na Kalemegdanu. Tik pred 11. uro je prišla kraljevska vlada s predsednikom generalom Živkovićem, nato burno pozdravljen Nj. Vel. kralj in kraljica in končno knez Pavle in kneginja Olga.

Kot prvi je govoril predsednik za postavitev spomenika prof. Mijanić, ki je po pozdravu Nj. Vel. kralja, francoske delegacije in vlade predal spomenik občini v nadaljno čuvanje. Nato je v imenu občine prestolniškega mesta Beograda g. Milan Nešić v kratkem govoru obljubil, da se bo mesto vestno brigalo za ta spomenik. Za g. Nešićem je govoril francoski minister Champetier de Ribes, ki je izvajal:

Govor francoskega ministra Champetier de Ribes-a

Beograd, 11. novembra. Minister za penzije francoske republike Champetier de Ribes je imel ob priliki spomenika hvaležnosti Franciji sledeči govor:

Vaše Veličanstvo! 6. marca 1871 je knez Peter Karadjordjević, bivši gojenec St. Cirsko vojne akademije in bivši častnik generalnega štaba francoske vojske, ranjen v službi domovine in odlikovan z redom Legije časti, dal svojo ostavko. V tej ostavki je napisal: Smatral bom za enega najdragocenejših spominov svoje kariere čas, ki sem ga imel čast prebiti pod to zastavo. Če ne bi imel drugih spominov, že čin, ki mi je bil dan, in spomin nanj bi hranil v najsvetejšem našega doma, ki že dolgo čuti zvesto vdanost napram Franciji, ki je Srbiji 50 let utrjevala samoupravo in neodvisnost.

Kakor si je Vaš veliki oče štel v čast, da je stavil svoj meč v službo Francije, tako zna Francija 60 let po porazu in 12 let po zmagi na dan 11. novembra kot spomin na 11. november 1918, ki je napravil konec morij in ki pomeni zarjo novega miru, hraniti ta spomin. Vojaki z Marne in Verduna prihajajo, da pozdravijo bojevnike z Vardarja in Bitolja. Francija ve, kaj je zvestoba. Francoska vlada je izvolila odrediti, da njen minister za penzije, vaš vojni drug, vam izrazi to zvestobo. Ona ni mogla bolj počastiti vašega naroda. Prisotnost Vašega Veličanstva in kr. vlade pri posvetitvi spomenika Franciji in množice ljudstva dokazujejo, kako gledate do hvaležnosti. Mi prosimo, da sprejmete našo hvaležnost in divljenje Francije. Francija se z divljenjem spominja Princa Regenta, zmagovitega voditelja vojske in borca za mir, ki ga je izvojeval dostojanstvo v polnem bratstvu med Francijo in Jugoslavijo. Vem tudi to, s kolikim navdušenjem so se vsa tri plemena vaše kraljevine, ki jih enako ljubim, odzvala vabila prof. Mijanića. Včeraj sem imel srečo, da njemu in beograjski občini prinesem jasen dokaz hvaležnosti svoje vlade, ki je veren tolnač občutkov celega naroda. Mi smo vam hvaležni za to, ker ste izbrali tako mesto, da slavite Francijo ne

daleč od spomenika sinov-junakov vašega naroda. Tako zopet simbolizirate nerazdvojljivost dveh bratskih narodov. En edini umetnik je oba spomenika ustvaril, spomenika nemih besedi. Njegov genij se je hranil z gledanjem velikih del starega veka ter se je naučil obeležja vseh kiparjev. Njegova globoka ljubezen do vaše zgodovine in neodvisnost umetniškega značaja so napravili iz Ivana Meštrovića ne samo najslavnejšega genija-kiparja, temveč eno od dominantnih osebnosti zgodovine umetnosti. Francija je ponosna, da je predstavljena v liku, ustvarjenem od umetnika tako odlične nacije, ki hoče služiti izključno pravici in svobodi. Mi vemo, da vi ljubite Francijo vedno in enako. Francija pa vas ljubi v miru enako kot vas je ljubila v vojni. Skupno smo preživeli zadnje spomine boli in slave. Istotoliko so nas boleli neuspehi umika in trpljenje okupacije. Preživeli smo navdušeni polet ofenzive, osvobojenja in zmage. Skupno trpljenje in skupne muke pa združujejo še bolj kot zmage duše narodov in poedincev. Še močnejše kot lepi spomini in uspehi naših dveh narodov so skupne žrtve, skupne boli in skupno trpljenje. Morali smo se boriti ramo ob ramo in prestati največje težkoče. Ostali smo zvesti zastavam domovine. Pakt edinstva, ki smo ga sklenili na bojnem polju, mora po naši in vaši volji služiti ideji miru, da se po strahotah in trpljenju vojne umiri svet. Nesreče in gospodarske težave so prišle kot posledica dolgih vojn. Evropa ni mogla takoj priti v ravnotežje. Kar pa pomeni kri za vojno, to pomeni delo za mir, delo, za katero je potrebno mnogo volje in mnogo potrpljenja. Naša naroda sta mnogo pretrpela v vojnah, toda kot je bil do zdaj čas vojn, tako naj bo od zdaj čas miru. Mi imamo potrebno moč in potrebno potrpljenje, ki ju homo uporabili za utrditev miru.

Govoru je sledilo navdušeno vzklikanje Franciji. Nato je povzel besedo v imenu vlade minister Kumanudi, ki je najprej v francoščini, nato pa v srbohrvaščini dejal:

Govor ministra Kumanudija

Vaše Veličanstvo, gospod predsednik in gospodje ministri!

Jugoslovanska kraljevska vlada mi je naložila, da se pred vami zahvalim za vsa dejanja plemenite Francije vam, ki ste ljubozno prišli, da prisostvujete odkritju spomenika hvaležnosti Franciji. To dolžnost izražanja hvaležnosti vsega naroda opravičim z velikim ponosom in ganjenostjo. Ta kip najplemenitejšega naroda je izzval v nas vse pretekle bolečine in vse mučeništvo, ki sta ga skupno pretrpela oba naroda. Ta trdi granit in večni bron naj pokažeta, da smo skupaj prelivali kri za pravico in da smo na ta način posvetili svoje bratstvo. Potem, ko smo triumfirali in dsegli mir, pa moramo delati v tem bratstvu v korist vsega človeštva za mir. Danes ta veličastni kip izraža našo enost, ki na večje naše narod z vojnimi in on ima močnejši pomen, ker se navdušenosti pridružuje tudi razum, ki upošteva stvarnost, da osta-

nemo zvesti čuvarji tega, kar smo za tako drago ceno dobili in kar je bilo s tolikimi žrtvami odkupljeno.

Minister Kumanudi je nato citiral stih francoskega pesnika Viktorja Hugoja in nadaljeval v našem jeziku:

Vaše Veličanstvo! Gospod predsednik, gospodje ministri, gospoda!

Ta spomenik velikega narodnega genija se je mogel postaviti samo z inicijativo študentov, ki so se izobraževali v tej dragi nam deželi. In ko slavimo njegovo odkritje, se moramo spomniti, da je delo teh študentov nastalo ob udeležbi in podpori vsega našega naroda, zastopnikov inteligence, kakor tudi ljudi praktičnega dela. To delo je vseobče narodno delo, ki je napolnilo srca s starimi spomini, s katerimi so obeležene zveste njihove vez, ki nerazdvojljivo združuje francoski narod z jugoslovanskim. Spomenik se imenuje spomenik hvaležnosti, toda iz njega se vidi še mnogo več,



Francoski poslanik Daru

zakaj razen hvaležnosti smo dobili tudi plemenite pobude. In vendar so tudi opravičene hvaležnosti kratkotrajne, čeprav je največja in najiskrenjša hvaležnost tedaj, če se to čustvo ne ojači do najvišje stopnje v najjačjem momentu. Drugače ni hvaležnosti brez nevarnosti. To zlasti velja za razmerje med narodi, kjer je interes njihov najvišji zakon. Toda hvaležnost, o kateri tu govorimo, je drugega izvora in pomena. Ta hvaležnost ni rezultat praktičnega izkustva in tudi ni prišla po uradnih zvezah niti ne na podlagi kake diplomacije. Se več, hvaležnost do Francije bi ostala tudi tedaj, kadar bi prišlo do raznih nesporazumov.

Tu ne gre za hvaležnost države kot abstraktno celoto niti ne naroda kot slepe mase. To naše čustvo je nekaj drugega in je edino te vrste v svetovni zgodovini. To je čustvo, ki je s svojim plamenom osvojilo vsa naša srca. Začetek mu je čisto duhovnega značaja. Izvor mu je v razpoloženju duhovnih dogodkov polne toplote.

Tako so bile te duhovne stvari ojačane pod vplivom kulture francoskega naroda. V nežne duše mladine našega naroda je že od vsega početka Francija sadila svoje bilke. Tako je to čustvo raslo v nas, dokler ni prišlo na dan s polnimi občutki v dnevnih naše nesreče, ob izgubi domovine, ko smo se znašli v skupni borbi. Tedaj je toplota francoskega srca dala nam vsem svojo hišo, odprla je bolnice za mlade in stare za ponižane in zapuščene, ki so iskali ohrabritve in podpore. Takih stvari nikoli ne pozabljamo, oni, ki so jih preživeli, temveč jih čuvajo kot amulet. To je izvor hvaležnosti napram Franciji in zato je ta hvaležnost čista in globoka, zato ta spomenik stoji tu. Taj tako osvetljen v krogu luči, da se njegov sijaj ne more gledati. V tem čustvu je želja vseh nas, da priznamo z vsem srcem pred celim svetom, da ljubimo in spoštujemo bratski narod in bratsko zemljo Francije in hočemo, da to ostane v sreči in nesreči in da vedno plamti v nas hvaležnost do Francije.

Svečanost je bila s tem končana. Njuni Veličanstvi kralj in kraljica ter knez Pavle in kneginja Olga so se poslovili od francoske delegacije in odšli s slavnostnega prostora burno pozdravljeni. Gospe iz francoske delegacije so priredile kraljici iskrene ovacije. Za kraljevsko rodbino je odšel tudi francoski minister de Ribes. Tedaj je pristopila k njemu žena iz ljudstva, oblečena v nošo šumadinskih kmetic, in mu privedla preko prsi belo ruto s šopkom cvetja z naših polj. Po narodnem običaju predstavlja rutica nerazdvojljivo bratstvo do smrti. Minister de Ribes se je za to pristržno pozornost narodne duše najlepše zahvalil.

Ob 13. je bilo gostom na čast prirejeno svečano kosilo, ki so mu prisostvovali vsi francoski gostje, člani vlade in uradni povabljeni iz beograjske družbe. Ob 15. so Francozi posetili francosko šolo v Beogradu.

Avdijenca francoske delegacije pri kralju

Ob 16-30 so člani francoske delegacije odšli na dvor, da pozdravijo Nj. Vel. kralja in kraljevski dom ter da izroče Nj. Vis. prestolonasledniku visoko odlikovanje častne legije Grand croix, s katerim ga je odlikoval predsednik francoske republike. Francoska delegacija je pri tej priliki kraljevskim otrokom izročila tudi lepa darila, in sicer: prestolonasledniku Petru majhen električen avtomobil marke »Citroen«, princu Tomislavu zbirko kovinskih vojakov vseh vrst francoske vojske in princu Andreju avtomatsko gibljičnega konja. Nočjo priredijo francoski delegaciji na čast v Narodnem gledališču svečano predstavo.

Brzobjavka predsednika Doumerguea Nj. Vel. kralju

Beograd, 11. nov. AA. Nj. Vel. kralj je sprejel od predsednika francoske republike Gastona Doumerguea to-le brzobjavko:

Nj. Vel. kralju Jugoslavije Aleksandru I., Beograd. — Globoko ganjen od priznanja, ki se danes izkazuje Franciji, hitim, da Vašemu Veličanstvu in vsemu jugoslovanskemu narodu, tako tesno združenemu v čustvih s francoskim, pošljem svoje pozdrave. — Vdani Gaston Doumergue.

Beogra, 11. novembra. AA. Šefu Centralnega Presbiroja Milanu Marjanoviću je poslal direktor pariške »Information« A. Mousset to-le brzobjavko:

Iskreno se pridružujem manifestaciji, ki izraža vzajemno privrženost naših dveh držav. Direktor »Information« A. Mousset.

Odgovor Nj. Vel. kralja

Beograd, 11. novembra. AA. Na pozdrav predsednika francoske republike je Nj. Vel. kralj odgovoril s sledečim brzobjavom:

Zahvaljujoč se Vaši ekse. za pristržno želje o priliki odkritja spomenika hvaležnosti do Francije v Beogradu, mi je na tem, da Vam izrazim v imenu jugoslovanskega naroda svoje občutke.

Iskren sprejem francoske delegacije na Rakeku

Rakek, 10. novembra. V nedeljo so v naglici okrasili kolodvor, v kratkem času je bil ves v vencih in zastavah — francoskih in jugoslovanskih, zastave so izobesile tudi vse druge hiše na kolodvoru. Vse to na čast francoski delegaciji, ki je potovala v Beograd, da prisostvuje slovesnemu odkritju spomenika hvaležnosti, ki ga je postavila Jugoslavija Franciji.

Vest, da pridejo Francozi z brzobjavkom ob 6. zvečer, se je razširila po Rakeku med ljudi komaj ob pol 5. Odrasli in mladina so pohiteli na kolodvor. Peron na postaji je bil kmalu poln občinstva, ki je viharno pozdravljalo dole goste — uradno delegacijo vojakov s solunske fronte. Tudi Francozi so živahno odzdravljali in klicali »Vive la Yougoslavie«. Vodja delegacije se je pristržno zahvalil manifestantom za nepričakovane in navdušene ovacije. Govoril je v srbo-hrvatskem jeziku.

Druza delegacija je prišla nekaj po 10. zvečer. Kljub pozni uri je prišlo občinstvo na kolodvor v še večjem številu, še celo iz Cerknice se jih je pripehalo en avtomobil. Gostje so bili še bolj burno pozdravljeni. V splošnem navdušenju je začel nekdo peti »Lepa naša domovina«, naenkrat je vse pelo za njim. Navdušenim manifestantom se je zahvaljeval v francoskem jeziku minister Champetier de Ribes, stopil je tudi iz vagona in podal roko okoli stoječim. Navdušenje je prikipelo do vrhunca, ki se je poleglo šele ko je vlak s francosko delegacijo izginil na ovinku postaje proti Logatcu.

Ostavka belgijske vlade

Bruselj, 11. novembra. d. Nekateri člani vlade so po seji, na kateri so razpravljali o univerzah, podali takoj svojo ostavko, ker niso soglašali s stališčem katoliške stranke. Odstopili so: pravosodni minister Jansohn, zunanji minister Huymans, prometni minister Lippens, poštni minister Forthomme ter minister za znanost in šolstvo Wauthier. Ta odstop je imel za posledico, da je vlada sklenila podati svojo demisijsko.

Po predsedni- kovem obisku

Popolen, a tudi zanosen je bil uspeh po ta predsednika vlade generala Živkovića v Slovenijo. Treba samo pogledati fotografije o predsednikovem sprejemu, kako vse te dokumentarno dokazujejo, da zlepa že ni videla Ljubljana zbrane tako ogromne množice ljudstva. Nepregledne vrste so pozdravljale predsednika vlade in že zlepa ni bilo v Ljubljani niti primeroma tako velike manifestacije. Kakor v Ljubljani, tako pa je bilo tudi na deželi. Povsod velikanske množice ljudstva, povsod iskrene manifestacije predsedniku vlade in jugoslovanski misli, povsod se je udeleževalo teh manifestacij vse prebivalstvo brez izjeme in brez ozira na bivše strankarske boje. Ze sama ta velikanska udeležba ljudi govori dovolj jasno, da je bil predsednikov obisk popoln uspeh.

Ta uspeh je tem večji, ker ni bil samo zunanji, temveč tudi notranji. Niso pozdravljali predsednika vlade samo tisoči in tisoči, temveč vse te tisoče je vezala tudi ena in ista misel — vedno zmagovita jugoslovanska misel. Ne množica, ki jo žene na ulico le prazna radovednost, temveč množica, ki ve kaj hoče, ki jo družijo velika misel, je pozdravljala predsednika vlade. In to dejstvo je treba še zlasti poudariti, ker s tem je šele pravilno povedan uspeh obiska.

Jasno pa je vsa ta nepregledna množica povedala še eno, da je namreč absolutno za politiko 6. jan. Strankarskih sporov imajo ljudje zadosti, ker so predrag luksuz, zlasti v sedanjih težkih gospodarskih krizah. Ljudje hočejo imeti delo, hočejo, da se posveča prva skrb konstruktivnemu delu, ne pa strankarskim prepričanjem in ker to nalogo vlada vrši, zato so tudi s posebno iskrenostjo pozdravljali predsednika vlade. Vse te velike manifestacije so bile prepričujoča deklaracija ljudstva za program in delo vlade.

To je jasno pokazalo v govorih zastopnikov ljudstva pri sprejemih, na sejah občinskih zastopov in na banketih. Govori vseh govornikov brez izjeme so z vsem povdarem naglašali, da so vsi Slovenci za Jugoslavijo, kralja in 6. januar. V teh vprašanjih sploh ni nobene diskusije, kakor ni nobenega razpravljanja o popolni javnosti jugoslovanske misli. V teh osnovnih vprašanjih je ves narod samo enega mnenja in tu ni nobenih nesoglasij. To osnovno izpoved pa so nekateri govorniki izpovedali naj svoj način, ker pač jugoslovanska misel ne ubija individualnosti, temveč jih bogati. Ali tudi te variacije so bile samo manifestacije naše popolne enotnosti.

Še drug uspeh je dosegel predsednikov obisk Slovenije. Kontakt med narodom in kr. vlado je bil popoln in ljudje so spoznali program vladnega dela, ministri pa potrebe ljudstva.

Naravnost in brez ovinkov so povedali ljudje, kaj najbolj potrebujejo, a pri tem so uvaževali tudi to, kar je mogoče takoj storiti in kaj je treba vsaj za kratek čas odložiti. Celoten gospodarski program banovine je bil podan na teh sestankih predsednika vlade in ministrov z narodom, in to program, ki je aktuelen in tudi izvedljiv.

Pristaši vseh bivših strank so se zbrali ob predsednikovem obisku in dostikrat so si sedeli nasproti nekdanji najbolj zagriženi strankarski nasprotniki. Čeprav so se morda leta dolgo ljuto med seboj napadali, so morda šele sedaj ob predsednikovem obisku spoznali, da nasprotnik vendar ni bil tako črn, kakor si mislili. To nad vse dragoceno spoznanje je najboljša agitacija za 6. januar in za složno delo. In vsled tega je tudi predsednikov obisk še posebnega pomena.

Na vse zadnje pa je treba omeniti še idejno pridobitev, ki je bila dosežena s predsednikovim obiskom v Ljubljani. Govor predsednika vlade na banketu je bil političen dogodek, ki je že na banketu samem pokazal svoj učinek, ki pa bo imel tudi trajen pomen. Zopet enkrat je predsednik vlade jedrnat in jasno podal program in vsebino jugoslovanske misli in prave, v katerem se vrši in se mora vršiti vse naše javno življenje. Jugoslovanski duh je ona sila, ki dviga ves narod in mu daje smer ter polet, slovenstvo, hrvatstvo in srbstvo pa dajejo temu enotnemu duhu silo za polet. Sinteza je rešitev Jugoslavije.

Na zunaj in na znotraj je bil predsednikov obisk popoln uspeh in zato tudi podnet za novo delo, za novo ustvarjanje.

Patriotična beseda Celja in Maribora

Navdušen sprejem ministrov na Stajerskem - Pomembni govori ministrov

V Celju

Gospodje ministri dr. Švrljuga, dr. Srškić in Svegel so prispeli v Celje že sinoči, medtem ko se je minister inž. Sernec pripeljal v spremstvu šefa kabineta g. Suše davi z avtomobilom. Jutro je bilo dokaj megleno, ob 10. pa se je na mah razjasnilo in nastal je izredno lep jesenski dan.

Pred poslopjem mestne hranilnice celjske so se ob 9.30 začeli zbirati zastopniki oblastev, društev in šol. Oblasti so zastopali srezki načelnik dr. Hubad, komandant vojnega okrožja polkovnik Burić, predstojnik mestne policije Geržinič, komandant 39. pešpolka Kostić, nadsvetnik Šubic, načelnik okoliške občine Mihelič, predsednik okrožnega sodišča dr. Vidović, predsednik upravnega sodišča dr. Vrtanek, upravni celjske pošte Boc, mestni opat Jurak, pravoslavni prota Čudić, gimnazija, obe meščanski šoli in vse štiri narodne šole, deputacije SKJ s starostno župe br. Smertnikom, oddelek mestnih in okoliških gasilcev z zastavo ter mnogo drugih zastopnikov uradov, oblastev in društev.

Ob 10. so prišli gospodje ministri Sernec, Srškić, Švrljuga in Svegel v spremstvu mestnega načelnika dr. Goričana. Železničarska godba je ob prihodu ministrov intonirala državno himno, mestni načelnik pa je nagovoril gospode ministre tako-le:

Nagovor župana dr. Goričana.

»Gospodje ministri! Prav izredna čast mi je, da vas kot načelnik zgodovinskega mesta Celja ob vašem prihodu prav iskreno pozdravim. Ko smo slišali, da potujete gospodje ministri po raznih krajih naše države, da na licu mesta ugotovite razpoloženje naroda, da neposredno od naroda slišite njegove težnje, njegove krize in težave, smo mi, Celjani, z velikim zanimanjem spremljali te vaše obiske z iskreno željo, da posetite, gospodje ministri, tudi naše Celje in da čujete tudi naše želje in želje prebivalstva iz Savinjske doline. Naša želja se je uresničila. Na nekaj vročih tleh, kjer so bili poprej hudi nacionalni boji, kjer Slovenec ni imel besede, se nam danes nudi prilika, pozdraviti člane visoke kraljevske vlade naše ljubljene Jugoslavije. Gospodje ministri, v imenu mesta Celja, kakor tudi drugih srezov, katerih zastopniki se bodo danes zbrali na konferenci z vami, želim da bi bilo vaše bivanje pri nas prijetno, da bi odnesli od tod najlepše spomine, da bi se uverili, da živi tu pri nas narod, skromen, marljiv in udan kralju in državi. V tem imenu vam, gospodje ministri, kličem iskreno dobrodoščilo.«

Med navdušenim vzklikanjem množice so se nato podali ministri z zastopniki srezov in uradov v slavnostno okraшено sejno dvorano mestne hranilnice. Tam je ob 10.30 mestni načelnik otvoril konferenco in še enkrat pozdravil ministre ter vzklikal Nj. Vel. kralju in predsedniku vlade generalu Živkoviću. Nato je pozval zastopnike srezov in korporacij, naj gospodom ministrom obrazložijo svoje želje.

Predsednik okrožnega sodišča dr. Vidaković je prosil, naj vlada nekaj ukrene glede vprašanja o gradnji poslopja okrožnega sodišča v Celju, ki je vitalnega pomena i za Celje i za njegovo okolico, kajti okrožno sodišče se razteza na 12 srezov in srezkih sodišč.

Mestni načelnik dr. Goričan je potem prosil, naj vlada kaj ukrene za regulacijo Savinje. To vprašanje postaja od leta do leta bolj pereče. Ravno tako se je načelnik zavezal za gradnjo poslopja okrožnega sodišča. Nadalje je izvajal, da bi bilo nujno potrebno, da se v Celju zopet vzpostavi carinarnica, ki jo je leta 1927 ukinili.

Nato se je oglasil k besedi načelnik mesta Laško, banovinski svetnik dr. Roš, ki se je predvsem dotaknil krize v premogovni industriji. Zaradi bede rudarjev so prišli trgovci po vsem laškem srezu v veliko stisko in bilo bi nujno potrebno, da se v novi zakon uvede določba, da so plače rudarjev rubljuje, da bi s tem narasel kredit rudarjev. Nadalje naj se prepove industrijskim podjetjem voditi konsumne trgovine, v katerih morajo rudarji po sili kupovati. Regulacija Savinje je treba izvesti od Zidanega mesta navzgor. Nujno potrebna je ureditev banovinske ceste prvega reda Zidani most — Laško — Celje. Kmetijstvo čuti izgubo okrajnih zastopstev in bila bi nujna potreba, da se dade srezskim kmetijskim oddelkom sredstva, ki so jih imeli poprej.

Načelnik okoliške občine Mihelič je govoril o veliki krizi v hmeljarstvu in prosil, naj vlada zniža železniške tarife za izvoz hmelja. Prav tako naj z zakonom spremeni okrajne ceste I. in II. reda v banovinske ceste I. oziroma II. reda. Nadalje se naj sestane banovinski svet in sestavi banovinski proračun.

Direktor zdravilišča v Rogasči Slatini dr. Šter, ki je zastopal tudi srez šmarški ter občino Rogasčko Slatino, je prosil za brezobrestno posojilo, ki je nujno potrebno za zdravilišče in občino Rogasčko Slatino. To brezobrestno posojilo bi se bogato obrestovalo po pojačanem dotoku tujecev.

Zastopnik sreza Konjice Bruderman je omenil krizo lesne trgovine in predlagal, naj vlada izpremeni progno Poljčane — Konjice iz ozkotirne v normalno.

Zastopnik sreza Šmarje Turk je govoril predvsem v imenu revnih občin in prosil, naj mero-

dajni činitelji za te občine ukinejo doklade za učiteljstvo, t. j. za stanarino in kurjavo. Plačevanje davkov naj se spet uredi po 4 obrokih na leto. Znižati bi bilo treba davek na vino za domačo uporabo.

Načelnik mesta Slovenjgradec dr. Bratković je predlagal regulacijo reke Mislinje.

Zastopnik sreza gornjegrajskega Vogrinec je prosil, naj vlada poskrbi za pospravljanje hudo-urnikov, ki vsako leto povzročajo gornjegrajskim krajem veliko škodo. Prosil je tudi za železniško zvezo Gornjega grada s Celjem.

Nato je med splošnim odobravanjem spregovoril g. Drolenik iz Sv. Jurja ob južni železnici. Izjavil je, da so bila naša mala mesta in naši trgi vedno trdnjave nacionalne zavesti in jugoslovanstva. Gospode ministre je prosil, naj se čim bolj ozirajo na potrebe teh trgov, naj predvsem skrbijo, da se po teh trgih ustanovijo kmetijske nadaljevalne šole.

Gospod Kukovec je poudarjal potrebe obrtnih zadrug in prosil, naj bi se vlada pri oddaji del ozirala na domače obrtnike in da bi za obrtnike zopet uvedla eksistenčni minimum pri plačevanju davkov, naj izpopolni obrtne nadaljevalne šole, naj v Celju ustanovi srednjo tehnično šolo za elektrotehniko.

Zastopnik Delavske zbornice Svetek je v svojem govoru izjavil, da izvira brezposelnost v Celju in okolici iz hmeljarske, vinarske in gradbene krize, in naj vlada odpravi krizo v teh panogah ter tako tudi olajša brezposelnost in njene posledice. Prosil je, naj merodajne oblasti podprejo gradnjo stanovanjskih hiš v Celju, regulacijo Savinje, gradnjo palače OUZD. S tem bi se v veliki meri zmanjšala brezposel-

Govor ministra Serneca

Minister za gozde in rudnike inž. Dušan Sernec je rekel v svojem govoru med drugim:

Prišli smo sem po nalogu Nj. Vel. kralja, da slišimo vaše želje in potrebe. Opisali ste največji del takih želja, ki spadajo v področje banovine. Večina teh želja se mora uresničiti v Ljubljani. Na prvo mesto spada vprašanje regulacije. Čulo se je prav mnogo zahtev, toda za to je treba mnogo sredstev. V državnem gospodarstvu mora biti skladnost med državnimi dohodki in državnimi izdatki. Bodite prepričani, da se kraljevska vlada trudi tudi v tej smeri, da najde sredstva. Ne pozabite pa, da se mora kraljevska vlada brigati za vso državo. Če upoštevate vso državo, potem šele lahko ocenite, kaj je najtežje. V to kategorijo spadajo zahteve po železnicah. Če pogledate vso državo, boste videli, da je Slovenija v tem oziru na najboljšem in se ne da primerjati z drugimi kraji. Ne pozabite, da smo sinovi ene, skupne domovine. Nekateri so zahtevali zaščitne carine, drugi pa so bili proti takim carinam, a država mora voditi državno politiko carin. A ta politika ne more in ne sme podrežati interesov posameznih krajev interesom drugih krajev.

Vsem je znano, da vlada po vsem svetu kriza. Ta kriza bo trajala dalje časa. Po mojem mnenju je prišlo do tega zato, ker je svetovna produkcija izgubila ravnotežje. Toda mi bomo to krizo lažje prebrodili kakor naši sosedje, ker smo pretežno agrarna država. Vi čitate časnike in vidite, da so v drugih državah milijoni brezposelnih. Tudi pri nas imamo brezposelne in temu je treba odpomoči. Bodite prepričani, da se kraljevska vlada za to briga. Konferenca, ki so se vršile glede tega, so bile prirejene baš zato, da se olajša svetovna kriza tudi pri nas. Danes se kriza v trboveljskem revirju najbolj občuti. Ta kriza se mora olajšati s povečanjem izvoza premoga na sever in na jug.

Kar se tiče elektrifikacije, bo prihodnji teden podpisana pogodba za nov agregat od 5.000.000 konjskih sil za rudnik Velenje. Verujte v našo dobro voljo. Pomagati hočemo povsod. Slišali smo vaše težave in karkoli se bo dalo napraviti, bomo napravili.

Sedaj pa še malo o tem-le: Da postavimo vse na pravo mesto, je treba pogledati malo nazaj. Ne pozabite, da smo se trgli v političnih borbah, ki so bile vprav v tem kraju posebno hude. Tako je šlo deset let. Na žalost se nikjer in nikoli ni pri tem naglašalo, kaj bi nas moralo ujediniti, temveč samo tisto, kar nas je razjedinjalo. Ta boj je prispel do vrhunca in tako stanje se ni moglo dalje držati. Ne rečem, da je bilo vse, kar se je napravilo, slabo. Upoštevati ne smemo samo Dravske banovine, temveč vso državo, ker so bili strankarji razbrzdani do skrajnih mej. Tudi jaz sam sem bil strankar, kakor tudi moji tovariši. Strankarstvo v vsej državi je prišlo do točke, preko katere ni moglo dalje. Sovražniki naše države so že delali račune in se pripravljali, da bi mogli deliti plen. Toda božja previdnost je postavila na čelo naše države odličnega moža (burno odobravanje in vzklikanje: Živel kralj!), ki je prevzel nase od-

nost in mnogi brezposelni bi dobili delo. Zahvalil se je vladi, ki podpira težnje strokovnih organizacij delavstva, ki je lahko konstruktiven, pa tudi destruktiven element. Če ima možnosti, da olajša njegov življenski položaj, potem postane delavec posebno pri nas odličen konstruktiven element.

Načelnik II. rudarske skupine v Trbovljah Struc je prosil vlado, naj izboljša položaj rudarjev. Predlagal je sanacijo bratovske skladnice.

Načelnik trga Konjice dr. Jereb je izjavil: Narod popolnoma zaupa vladi, da bo krizo, ki pri nas zdaleka ni tako velika kakor v drugih državah, v kratkem odpravila. Trdnost naše države pa je treba povečati s pojačanim sokolskim delom.

Za njim je govoril predsednik Gremija trgovcev v Celju Stermecky, ki je predlagal, naj vlada spet vzpostavi carinarnico, naj ustanovi filijalo Narodne banke, naj zgradi novo poslopje za Trgovsko šolo in naj odpravi krošnjarstvo.

Za njim je govoril načelnik občine Loka pri Zidanem mostu g. Kovač. Predlagal je, da se zbere fond za pomoč pri kmetijskih nezgodah po toči, poplavih, živalskih kužnih boleznih itd.

Zupan pri Sv. Petru pod Svetimi gorami Zorenčič je predlagal regulacijo Sotle in uvedbo plačevanja doklad v 12 mesečnih obrokih.

Kanonik Zagar iz Nove Cerkve je predlagal zavarovanje kmetov za slučaj onemoglosti in starosti, na ta način bi se preprečilo priseljevanje kmetov v mesta. Predlagal je, da se najde način izobrazbe kmetijskega delavstva in uvedejo gospodinjski tečaji.

Vsem je odgovarjal minister inž. Sernec.

govornost in rekel: »Tako ne sme dalje iti!« (vnovič burna vzklikanja kralju). To nam je prineslo 6. januar ali kakor pravite vi: Novi režim. Ta režim je moral najprvo gledati na to, da se ublaže strankarske strasti. Ni tu diktature. Začelo se je konstruktivno delo. Priznati morate, da je novi režim imel toliko poleta zlasti v zakonodajstvu, kakor ga ni bilo vseh preteklih 10 let. Zato je prišlo tudi do 3. oktobra. Borbe strank v prejšnjih letih za ureditev naše države so bile s 3. oktobrom presekane, ker smo takrat dobili važno novo ureditev države. Tedaj so se končali vsi spori o federaciji in o konfederaciji, kakor se je to že zvalo. To vprašanje je enkrat za vselej spravljeno z dnevnega reda.

Po 3. oktobru se je začelo novo konstruktivno delo. Administracija se je v najvišji meri prenesla na banovine. Kar še ni končano, se bo končalo z evolucijo. Administrativna preureditev je težka, to vemo dobro. Posebno vem to jaz kot bivši ban. Zakonodajstvo še ni končano, ker je treba novo zakonodajstvo še udomačiti in uvesti v življenje. Vse to pa ne gre tako naglo. Za vse to je treba časa in malo potrpljenja.

Sedaj pa še nekaj o slovenstvu in o jugoslovanstvu. Mnogo se o tem povsod govori. Tudi prej so bile pri nas stranke, ki so imele v svojem programu jugoslovanstvo. Danes je konec strankarskega jugoslovanstva. Danes imamo jugoslovanstvo napisano na zastavi, ki jo nosi Nj. Vel. kralj. (Burno odobravanje.) Kakor raste drevo iz malega v veliko, tako tudi ideja rase iz male v veliko. Ali je pri nas takoj obstojalo slovenstvo? Ni! Pogledajte samo malo nazaj. Bili smo Korošci, Štajerci, Kranjci in Primorci. Vsi smo se po tem ostro razlikovali, vsak se je držal svojega. Isto je bilo tudi po drugih krajih. Najprej so bili Šumadinci, šele potem so postali Srbi. Jugoslovanstvo ni diktatura, ni plod diktature, temveč jugoslovanstvo je nekaj kar obstoji, je konstatacija tistega, kar je tu. A vse drugo so bile samo veje in mladike drevesa. Vrh vsega tega pa je jugoslovanstvo. Danes to drevo vedno bolj raste in deblo tega drevesa je jugoslovanstvo. Zato je nerazumljivo, če še danes o tem debatiramo, kam naj se opredelimo. Jugoslovanska misel je: eno državljanstvo, ena dolžnost, ena pravičnost, eno nacionalno čustvovanje, ena domovina in ena Jugoslavija, močna in krepka ter strah in trepet naših sovražnikov, a ponos naših prijateljev in zaveznikov.

Za njim je govoril minister Švrljuga in končno je mestni načelnik predlagal pozdravni brzojavki za Nj. Vel. kralja in ministrskega predsednika Živkovića.

Slavnostno kosilo.

Gospodje ministri so potem odšli s povabljenici v hotel Evropa, kjer jih je čakalo slavnostno kosilo. Prvi je na tem kosilu nazdravil kralju načelnik dr. Goričan, vladi pa občinski odbornik dr. Vrečko. Kot tretji je govoril minister Srškić, nato pa vladni svetnik Lilek, ki je pozdravil ministra Srškića kot svojega bivšega učenca na gimnaziji v Novem Sadu. Minister Srškić se je iskreno zahvalil svojemu bivšemu profesorju. Nato je govoril minister Svegel. Dr. Hrašovec se je spomnil velikih na-

cijonalnih bojov v Celju. Končno je govoril starosta celjske sokolske župe ravnatelj Smertnik, ki je izjavil, da se bo Sokolstvo vedno in povsod zavedalo velikih nalog, ki jih je postavil

Nj. Vel. kralj, da bo delalo v dobrobit in na predek države in njenega edinstva.

Nato so se ministri tik pred 4. uro z avtomobili odpeljali proti Mariboru.

Govor ministra Švrljuge

»Potujoč po širni naši domovini smo moji tovariši in jaz napravili nekatere konstatacije, ki so skupne za vse kraje. Sestojijo v tem, da vlada povsod zadovoljstvo zaradi manifesta od 6. januarja. Povsod smo videli iskreno, odkrito in javno zadovoljstvo naroda, ker je prišlo do vlade kraljeve volje, enakosti in pravičnosti za vsakogar. Delo na tem ni lahek posel.

Najbrže je resor, ki ga imam jaz v rokah, najtežji. V naši državi imamo 6 davčnih zakonodajstev in 6 različnih občinskih uprav. Imamo dosti težav z vprašanjem finančnega sistema. Kar se tiče državnih financ, mislim, da so se že pokazali uspehi, da se že vidi plodovi. Nimamo več nepravilnih davkov. Intencija vlade je, da so po vsej državi za vsakega posameznika finančna bremena ustrezna njegovi moči in njegovim imovinskim prilikam. Če bi bili zadnjič pol leta zašli v sedanjost težko krizo, mislim, da se nikjer ne bi slišalo pritožbe zaradi hudih davkov. Toda gospodarske razmere in gospodarski ustroj vsega sveta se je silno spremenil v razmeroma kratkem času. Gospoda, če primerjamo rezultate naše zunanje trgovine in našega izvoza z rezultati v inozemstvu, moramo biti srečni in zadovoljni, da smo v Jugoslaviji. Ne smete misliti, da kraljevska vlada ne vidi težav in da jih ne pozna. Bodite prepričani, da se resno trudimo, da pomagamo, ker brez zadovoljnih posameznikov tudi ni države. Najvišji naš princip je, da so vsi zadovoljni.

Banovine že danes kažejo dobre rezultate in velika večina vaših potreb spada v banovine, zato prosim navzoče banske svetnike, da vse potrebe svojih krajev

predložijo na banskih svetih in da jih tam najresneje ocenijo.

Neki govornik je rekel, da ima Slovenija poseben tip malih občin. Povprečno število prebivalcev posamezne občine v Sloveniji ne znaša niti 1000 duš, medtem ko je povprečno število v državi blizu 5000 duš.

Gospod minister se je potem še bavil z željami posameznih krajev, izraženimi na današnji konferenci in dejal:

Želje naroda se urejujejo

»Pregledal bom statistiko, ki se nanaša na Celje, pa bom videl, ali je mogoče otvoriti v Celju carinarnico.«

Dalje je minister dejal, da ne bo imel nič proti temu, če se plačujejo davki v štirih enakih obrokih na leto, ker bo na ta način finančno ministrstvo prej prišlo do denarja. Minister govori dalje o vprašanju vina in o vinski krizi ter konstatira splošno evropski pojav, ki ga povzroča nadproizvodnja. Z našim lastnim konzumom ne moremo popraviti cen vinu, temveč se more to storiti samo z izvozom. Zato se že leto dni plačuje izvozna premija, ki je danes v nekaterih krajih dosegla že cene vina. Večjih žrtev, kakor jih sedaj družba trpi samo zaradi enega stanu, se ne more zahtevati. Porabila so se tudi palijativna sredstva in vojska dobiva vino samo zato, da se razbremenijo to tržišče. V tem pogledu se bo tudi v naprej storilo vse, da se kriza prebrodi.

Svoj govor je minister končal z nado, da bo, kadar drugi poseti Slovenijo, našel te kraje mnogo srečnejše in zadovoljnejše.

Govor ministra dr. Švrljuge je bil burno pozdravljen.

V Mariboru

Ob 15:45 so gg. ministri Serbec, Srški, Švrljuga in Šveglj zapustili Celje in krenili z avtomobili v Maribor. Večina hiš ob cesti je bilo okrašenih z zastavami. Ljudstvo je ministre povsod navdušeno pozdravljalo. V Vojniku so se ministri peljali skozi špališ Sokole do učiteljskega ob viharjem navdušenju mase.

V Konjicah.

Prvi sprejem je bil v Konjicah. Gg. ministre je pozdravil srečni načelnik dr. Davorin Trstenjak, za njim konjiški župan dr. Rado Jerab, obdan od občinskih odbornikov. Nato jih je povabil na sresko poglavarstvo, kjer jih je s primernim nagovorom slovesno pozdravil. GG. ministri so se z vsemi prisotnimi pozdravili in prijazno razgovarjali. Navzoči so bili: za Okrajno hranilnico dr. Rudolf, za cerkveno oblast arhidiakon Tovornik, za okrajni cestni odbor župnik Fr. Hohnjec iz Cadrana, ki je prišel gg. ministrom nasproti do Celja in jih nato spremljal do Maribora v avtomobilu g. ministra Serbca. Za davčno upravo upravitelj Šuc, za sodišče starešina Mihelič, šolski upravitelj Šel in starešina tamošnjega Sokola Prerazil. Ko so ministri odhajali, jih je ljudstvo pred sreznim poglavarstvom burno pozdravljalo in šolski otroci so izročili ministru Serbecu lep šopek nageljnov.

V Slovenski Bistrici.

Ko se je mračilo, so dospeli avtomobili z visokimi gosti v Slovensko Bistrico, ki je bila vsa v zastavah in lučeh. Nasproti sta jim prišla iz Maribora župan mariborske občine dr. Juvan in srečni načelnik dr. Hacin. Ministre je pozdravil slovenjebistriški župan dr. Boštjan Schaubach. Navdušeno pa so manifestirali za državo, kralja in vlado otroci, Sokoli in gasilci. Po kratkem sprejemu in pozdravih so se ministri odpeljali proti Mariboru in dospeli v mesto okrog 17:15, kjer so jih na zelo svečan način sprejeli.

Veličasten sprejem v Mariboru.

V Mariboru se je medtem zbrala na Glavnem trgu ogromna množica občinstva, dalje šolska mladina, Sokoli, gasilci, društva in korporacije. Ko so se kmalu po 17. uri na glavnem mostu pojavili prvi avtomobili, je zasvirala železničarska godba. Ljudstvo pa je visoko goste sprejelo z gromkimi živjo-kli. Avtomobili gg. ministrov so se ustavili pred mestnim magistratom, kjer so jih sprejeli župan dr. Juvan, ki se je tik pred ministri vrnil v mesto, podžupan dr. Lipold, šef policije Kerševan in drugi dostojanstveniki, katere so odvedli najprej v županovo sprejemnico kjer so jih predstavili gg. ministrom. Nato pa je sledila v mestni posvetovalnici, kjer so se polnoštevilno zbrali občinski svetniki, konferenca. Tu je g. mestni načelnik otvoril sejo in pozdravil gg. ministre s temle govorom:

Govor župana dr. A. Juvana

»Gospodje ministri! Dragi nam gostje! Mno-gospodstvena gospoda! Mesto Maribor je doletela danes izredna čast in velika sreča, ko more v tej zgodovinski dvorani, v kateri se je odločala dolga stoletja usoda obmejnih Slovencev, pozdraviti štiri ministre kraljeve vlade. V imenu mesta Maribor vas, gospodje ministri, priščno pozdravljam in vam kličem: Dobrodošli! Naša radost je tem večja, ker prihajate k nam kot zaupniki in odlični ministri našega viteškega

Vsak razsoden in objektivni državljani mora in more videti, kako velikansko delo se je izvršilo v tem kratkem času. Vsi državljani imamo enake zakone pravice in dolžnosti. Velik napredek se je dosegel v gospodarstvu in uspeh tega smotnega dela se bo tem bolj opazil med narodom, čim dalje bo trajala ta vlada. Videli boste, da je naš narod pripravljen žrtvovati vse svoje moči za čim hitrejši uspeh kralj. vlade.

Mi vsi, ki smo poklicani na vodilna mesta, po svojih močeh posvečamo vse sile brez ozira na bivše stranke, da to vlado podpremo, da delamo po njenih intencijah, da skupno dosežemo oni veliki cilj, ki ga je postavil prvi sin našega

naroda, Nj. Vel. kralj: Ustvariti in zgraditi trdne temelje za močno, bogato in srečno Jugoslavijo, močno in spoštovano na zunanji, v kateri bodo vsi trije bratje, Srb, Hrvat in Slovenec živeli v bratski slogi in ljubezni, enakopravni

pred zakonom, ene misli in ene krvi. V tem smislu vas, gospodje ministri, pozdravljam in kličem: Naj živi Nj. Vel. kralj, živeča Jugoslavija, dobrodošli gospodje ministri! (Silno odobravanje).

Srskičev govor

G. županu je na njegov pozdrav odgovoril v imenu vseh navzočih ministrov pravosodni minister dr. Srškić Milan, ki je v svojem govoru posebno naglašal:

Čast nam je in srečni smo, da moremo prisostvovati seji vašega občinskega sveta, da se moremo zahvaliti vam in meščanstvu za sprejem. Ta iskreni in priščni sprejem, s katerim je počastil ves slovenski del našega naroda brez razlike nas odposlance Nj. Vel. kralja, nam je priča, kako ste Slovenci pravilno razumeli novi duh in nove potrebe. Ta sprejem dokazuje, da se naš najsevernejši in najzapadnejši del naroda v polni meri zaveda položaja, nastalega po zgodovinskem 6. januarju.

Vi, ki ste se tu stoletja borili za svojo nacionalno eksistenco da ohranite svoje jugoslovansko čustvovanje, ste tudi v skupni jugoslovanski državi čutili, da po vseh svojih močeh pomagati s svojo kulturo in sposobnostjo sebi in skupnosti do napredka.

Mi prihajamo k vam kot odposlanci Nj. Vel. kralja, da kakor je on to hotel, brez posrednikov sami in naravnost govorim z vami. Nj. Vel. kralj je prav to tudi hotel, kajti mogel bi vladati tudi brez naroda, a to bi bilo proti njegovim intencijam, kajti pot do uspeha in do vse moči leži v prvi vrsti le v medsebojnem zaupanju in sodelovanju. Zato je kontakt kraljevske vlade z narodom potreben. Da vzpostavimo ta kontakt, zato smo prišli k vam.

Mi vemo, da so vaše potrebe velike, a vemo tudi, da se dajo izpolniti le takrat, če so na raz-

polago tudi potrebna sredstva. Mi bomo skušali storiti vse in bodite trdno prepričani, da moremo pri tem računati v polni meri z našim razumevanjem, naklonjenostjo in najboljšo voljo. Spo-ročili bomo Nj. Vel. kralju o vašem velikem patriotizmu in o velikem razumevanju novega stanja in dela za skupne uspehe, ki smo ga našli pri vas.

Naša velika želja je, da odstranimo vse grehe, napake in ovire preteklosti in da z našim velikim viteškim vladarjem do kraja izvedemo program, ki so ga začrtale deklaracije kraljevske vlade za sijaj, veličino in srečno bodočnost naše velike kraljevine Jugoslavije. (Viharne odobravanje).

Na ta izvajanja g. pravosodnega ministra se je zahvalil župan dr. Juvan ter nato zaključil svečano sejo.

GG. ministri so se nato v spremstvu okrog nega inšpektorja dr. Schaubacha, mestnega župana dr. Juvana in drugih dostojanstvenikov ol viharjem pozdravljanju večinsko glave množice ki je še vedno bila zbrana na Glavnem trgu pred magistratom, odpeljali v hotel »Orel«, kjer je bila nato intimna večerja.

Jutri dopoldne ob 9. uri dalje bodo gg. ministri v kazinskem poslopju sprejemali zastopnik oblasti, korporacij itd. Ako bo čas dopuščalo, bodo ministri dopoldne odpeljali na izlete v okolico. Ob 12:30. ur bo pri »Orelu« slaven banket. Po banketu pa se bodo ministri odpeljali dalje proti Ptuj in Varazdinu.

Priznanje uradništvu banovine

Okrožnica vršilca banske dolžnosti dr. O. Pirkmajerja

Ljubljana, 11. novembra. AA. Vršilec dolžnosti bana Dravske banovine g. dr. Pirkmajer je pozval načelnike oddelkov, naj danes ob 12. uri skličejo sestanek vseh nameščencev oddelkov ter jim prečitajo to okrožnico:

Danes, ko je minulo leto dni, odkar je započelo delovanje kraljevske uprave Dravske banovine, zrem nazaj na to dobo in vidim, da so bili v tem času vsi naši uradniki ter sploh vsi naši nameščenci na svojem mestu pri izvrševanju dolžnosti za uresničenje velikih ciljev, postavljenih z zakonom o nazivu in razdelitvi države na banovine in z zakonom o banški upravi.

Če se je bilo v začetku treba še le privaditi na skupno delovanje državnih in banovinskih nameščencev, ter so se morale prebrestti razumljive težkoče, ker je bilo treba pretrgati s preteklostjo ter postaviti upravni aparat na solidno podlago enako-

sti pri izvrševanju dolžnosti in deležnosti pravice, lahko danes z zadovoljstvom konstatiram, da sta dobra volja na eni strani in uvidevnost na drugi strani rodila dovoljen rezultat, ki omogoča mirno in smotno delo v našem obsežnem področju.

Porabljam to priliko, da izrazim svoj priznanje in vso zahvalo vsem in vsakomur našim nameščencev, ker se popolno ma zavedam, da gredo uspehi našega dela v največji meri na račun marljivosti, vestnosti in poštrevnosti osebja. Obenem naprošam, da vztraja vsak tudi v bodoče v poštrevnem delu, imajoč pred očmi svetel vzgled in visoko zamisel Njegovega Veličanstva kralja ter prizadevanja kraljevske vlade pod predsedstvom g. generala Petra Živkovića, ki se vzgledno trudi, da nam ustvari urejeno in mogočno domovino ter pravo srečo naroda.

V Avstriji se pripravlja nova meščanska koalicija

Pogajanja med krščanskimi socijanci in dr. Schobrom — Pričakuje se vsak hip demisija Vaugoinove vlade — Krščanski socijanci obračajo Heimwehru hrbet

Dunaj, 11. novembra. d. V dunajskem parlamentu je že danes postalo zelo živahno. Nekateri klubi so imeli svoja posvetovanja. Pričeli so se živahni razgovori z dr. Schobrovo skupino. Dr. Schobrov blok je imel daljša posvetovanja o nadaljnji taktiki v parlamentu. Prvotno so se razširile vesti, da je bil dr. Schobrov blok ustanovljen le ad hoc za volitve in da se bodo sedaj Velenenci odnosno Landbund razdružili. Res je, da si je vsaka skupina pridržala svoje strankarsko samostojnost, toda v parlamentu bodo tvorili skupen klub, kateremu bo načeloval bivši kancelar dr. Schobor. Začeli so se razgovori med dr. Schobrovim blokom in krščanskimi socijanci.

Pričakovati je, da pride do nove vladne koalicije med meščanskimi strankami proti socijalnim demokratom. Razširjajo se že govorice, da bo v najkrajšem času otvorena kriza vlade Vaugoina.

Dunaj, 11. novembra. d. Volilno borbeno razpoloženje posameznih strank je pojenjalo in meščanske stranke so začele sedaj trezno premišljevat o nastali politični situaciji. V tisku in v političnih krogih živahno razpravljajo o posledicah 9. novembra. Krščansko-socijalna »Reichspost« ki je prvi dan po volitvah napovedovala poostreitev položaja in nadaljnji obstoj sedanje vlade, je danes v svojem uvodniku konstatirala, da bodo tvorili pravo desnico v dunajskem parlamentu člani dr. Schobrova bloka, ki se ne bo mogel iznebiti svoje odgovornosti za nadaljnji politični razvoj. Krščanski socijanci so se začeli odmikati radikalni politiki Heimwehru. Provincijalni listi zelo pesimistično presojajo položaj in očitajo radikalnim heimwehrovcem, da so ravno oni zakrivali, poraz meščanskih strank, odnosno da so ravno oni največ pripomogli do zmage socijalnim demokratom. Listi pravijo, da so heimwehrovi prav slabi politični strategji.

Koncert draždanskega kvarteta

Sinoči, 11. t. m. smo že drugi v Ljubljani slišali to odlično kvarteto udruženje. Se nam je živo v spominu njihov zadnji nastop, zlasti njihovo imenitno podajanje Regerjevega kvarteta v Es-duru z genialno trojno fugo kot zadnjim stavkom. Tokrat so imeli na sporedu tretji kvartet od šestih, ki jih je napisal Beethoven pod opusom št. 18. Vseh teh šest kvartetov nam kaže velikega skladatelja kot zrelega klasika, ki je poglobljal formo, pridobiljeno od Haydna in Mozarta. V opusu 59. se je Beethoven lotil zopet kvarteta: tam je njegov duh rušil stare forme in ustvarjal nove, ki so prišle v poslednjih opusih, nekako od 120. naprej, v take dimenzije in kombinacije, da so postajale njegovim sodobnikom naravnost uganke. Kvartetovci so iz Beethovenovega dela izčrpali vse kvalitete in nam ga podali vzorno. Debussyjev edini kvartet je mojstrovina impresionistične dobe. Zgrajen je na principu monotematike. Vsi stavki prinašajo isto misel, ki ostane melodično neizpremenjena, ritmično pa jo je komponist prilagodil značaju

posameznih stavkov in njihovem tempu. Kvar tet je posebno poudaril kontraste, kar je pr monotematiki skladbah gotovo največjega pomena. Hindemithov kvartet op. 10. v f-molu je delo komponista, ki zavzema danes med nemškimi mlajšimi prvo mesto. Danes je Hindemith atonalist, v tem opusu spoznamo, kako se je razvijal. Izšel je iz Šekesrove šole, kot vzora si je postavil Regerja in Busonija; oba bi imenoval nekaka očeta današnje polifone nemške produkcije. Kvartet odklikuje široka kantilena, živahen ritem in bogata polifonija. Tudi v tem delu so člani kvarteta pokazali ogromno znanje in orijentiranost poleg brezhibne prstne, lokovne in dinamične sigurnosti. Vsekakor so nam Draždanci vedno dobrodošli gostje. Zanimalo bi nas kako bi podali kako modernejšo slovansko skladbo.

Slavko Osterc.

VREMENSKA NAPOVED

Dunaj, 11. novembra d. Večerna vremenska napoved meteorološkega zavoda za jutri: Se verne Alpe: Viharno mrzlo vreme. V višinah sneg. Južne Alpe: Poslabšanje vremena. Padec temperature. V splošnem je pričakovati v dveh ali treh dneh nastop mraza.

Dobre in slabe strani železnice

Nedavno so na Angleškem slovesno praznovali stoletnico, odkar je stekla prva železnica. Pri tej priliki so angleški listi obširno poročali o vtisih, ki jih je novo prevozno sredstvo napravilo na tedanje ljudi. Kakšne skrbi so ljudi takrat morile, je razvidno iz navodil za železniško vožnjo, ki jih je izdal l. 1838. neki Colman. Ta svetuje:

»Izberi si svoj prostor vedno kolikor mogoče daleč proč od lokomotive. Če pride namreč do eksplozije, boš le ob roko ali nogo, če sediš bolj zadaj, če pa sediš v bližini parnega kotla, te bo vsega razneslo in raztrgalo.

Če dobiš primeren prostor bolj zadaj, se vsemi vedno s hrbtom proti lokomotivi. Če tako sediš, ne boš tako zelo čutil prepiha kakor v nasprotnem položaju, in tudi prah in saje ti ne bodo letele v oči (takrat so imeli še odprte vagone).

Drugi ljudje pa so bili od lepote novega prometnega sredstva kar navdušeni. Tako piše l. 1818. neki delavec:

»Znamenitosti, ki sem jih videl v Londonu in v drugih velikih mestih, se nikakor ne dajo primerjati s tem, kar sem videl v Liverpoolu. Tam sem videl parni stroj, ki je veličastno drdral, s seboj pa je vlekel veliko število popotnikov brez prestanka skozi mesta in vasi. Kaj tako veličastnega in mogočnega še nikdar nisem videl!«

Pisateljski honorarji nekdanj in sedaj

Veliki španski list »ABC« objavlja zanimiv članek o honorarjih, ki so jih prejeli pisatelji nekdanj in sedaj.

Iz starega veka poročajo, da je dobival pesnik Homer, kjerkoli je deklamiral svoje pesmi, popolno hrano in nekaj daril. Pesnik Sofoklej si je kot nagrado izgovoril pravico, da je smel javno nositi lovorjev venec. »Očetu zgodovine« Herodotu so dali Atenci 10 talentov, ko je bral odlomke svoje zgodovine na olimpijskih igrah (10 talentov je približno 9000 zlatih mark ali 120.000 dinarjev). Pesnik Herilos, ki je slavil zmago Grkov nad perzijskim kraljem Kserksom, je dobil za vsak verz svoje pesmi 1 cekin, pesniku Vergiliju pa je plačala Oktavija, mati mladega Marcela, ki ga je Vergilij slavil v neki pesmi, za vsak verz po 350 mark, a verzov je bilo 32.

Veliki francoski mislec Rousseau je dobil za svoje delo »Emil« 6000 frankov nagrade. Dobre nagrade pa dobivajo danes angleški pesniki in pripovedniki. Hall Caine n. pr. zasluži na leto po poldrug milijon mark, Bernhard Shaw pa po 350.000 mark.

Kokošji »trust«

Kaj je »trust«? Trust je združenje raznih fabrik iste vrste v eno skupno organizacijo v svrhu reguliranja oziroma diktiranja cen. V tak trust so se združili tudi kurjerejci v Ameriki.

V Zedinjenih državah Severne Amerike so našli pri zadnjem štetju nad 400 milijonov kokoši. Več tisoč valilnic lahko valj naenkrat do 200 milijonov kokoši in vrednost kokošje produkcije znaša nad 1 milijardo dolarjev na leto. Za kure so posebno pripravna peščena, a vedno zelena tla Kalifornije: okolica mesta Petalunna živi samo od reje kokoši na debelo. Mesto Petalunna zredi na leto do 30 milijonov komadov kokoši in razpošlje v svet do 250 milijonov jajc. Še predno se je polastilo Amerike navdušenje za avtomobile, so imeli tam pri vsaki hiši na deželi kurnik — danes pa so vse nekdanje kurnike prezidali v avto-garaže. Pri farmah, kjer še goje in rede kokoši, si vsak lahko naroči svojo tedensko potrebo: dva tucata jajc in ena kokoš — to je »standard«.

Ogromne valilnice, kjer se izvali vsake 8 tedne po 100.000 kokoši, so seveda čuda moderne tehnike. Tu gre vse avtomatično, toplota, zrak, obračanje jajc — vse avtomatično!

Tudi pitajo živali avtomatično: Pomočniki stoje pred strojem in na tisoče kokoši pride na vrsto. Kokoši prijemajo za noge, jim stegnejo vratove, odpro jim kljune in konec cevi od stroja jim vtaknejo v vrat. En pritisk na gumb in potrebna hrana zdrkne v kokošji želodec. Zablone in označene kokoši pa leže v dolgih

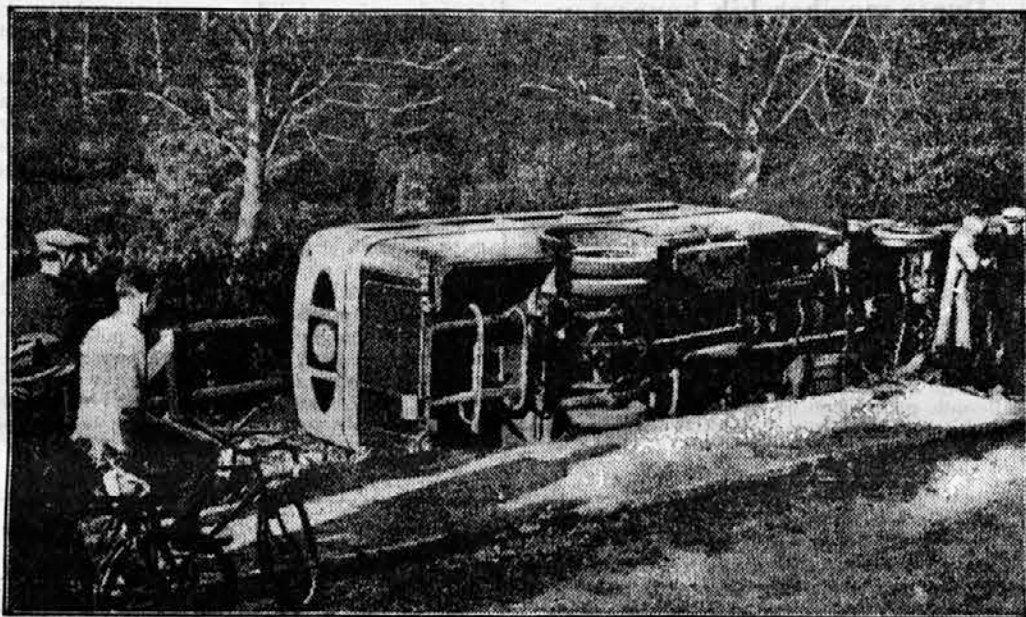
vrstah na dolgih deskah, glave jim vise navzdol, vsaka kokoš pa je obtežena s težko opeko, da dobi primerno obliko. Na stotine kokoši zlože potem v sode in hajdi na kolodvor. Uboga ameriška kokoš se je dalje izpremenila v kar naveden stroj za nesenje jajc. 350 jajc v 365 dneh je rekord, ki ga je dosegla neka kokoš v Kanadi. En sam mož zadostuje, da v svoji valilnici izvali naenkrat po 15.000 jajc. Kokljaje je nepotrebno — kokoš vtaknejo v mrzlo vodo in jo zapro v temo, dokler ne neha kokljati.

Najbolj priljubljena vrsta kokoši v Ameriki so kokoši »Leghorn«, ki slove kot najboljše jajčarice.

Zakaj je št. 13 nesrečna številka

Številko 13 smatra silno dosti ljudi za »nesrečno« številko, tako da trinajstega v mesecu ne začno nobenega posla, ne potujejo, in tudi stanovati nočejo v hiši, ki ima št. 13. Mnogo velikih hotelov računa s to okolnostjo, tako da št. 13 na sobah raje izpuščajo ali pa jo označijo z »12a«.

Odkod pa prihaja to praznoverje? To praznoverje je prastaro. Že pri narodih, ki so znali komaj za silo opazovati nebo in računati, se je pojavila potreba po neki časovni meri. Ta mera je bila mesec. 12 »mesečnih« mesecev (po 4 tedne) pa ni dovolj za solčno leto in zato je kmalu moralo priti do tega, da je mesec maj padel v dobo, ki je bila vse prej kot lepa. Tudi mesec žetve se je včasih moral premakniti v dobo, ko je bilo žito še vse zeleno. Takrat so vrinili še 13. mesec, da so razliko med naravo in med štetjem popravili. Vsako tako vrivanje 13. meseca pa je vzbujalo med ljudmi nevoljo in tako je prišel 13. mesec in potem sama številka 13 v sloves nesrečne številke.



Otroci so povzročili avtomobilsko nesrečo

V mestu Wargrave pri Londonu so praznovali nedavno neki svoj domači praznik. Tega dne prižigajo ljudje umetne ognje po cestah in spuščajo rakete itd. Neki deček je pri tej priliki zagnal raketo na mimovozeči avtobus. Sofer, ki se je ustrašil eksplozije, je voz z vso silo zavrl, vsled česar se je pa voz prevrnil. Ena ženska se je ubila, 7 potnikov pa je bilo težko ranjenih.

Apaški »častni dvoboji«

Znani pariški »apaši« — v Ljubljani pravimo takim ljudem barabini — imajo tudi svojo posebno »stanovsko čast«, ki jo branijo z orožjem. Če se namreč gospodje barabini med seboj kaj skregajo ali sporečejo, potem pride med njimi do »častnega dvoboja«, ali kakor oni pravijo: oni rešujejo svoje spore med seboj »à la loyale«. O takih dvobojih morajo strogo molčati i medseboj, še bolj pa proti policiji. Če pri takih »častnih dvobojih« eden ali drugi mrtev obleži, se policiji skoro nikdar ne posreči prijeti morilca.

Te dni sta se sprla »boksar« Fredo in še neki drugi barabin. Fredo je bil zadet v trebuh in njegovi tovariši so smatrali rano za smrtno. Policija je za dvoboj sicer takoj zvedela, predno pa so prišli stražniki na lice mesta, so ranjenca že odpeljali z avtomobilom neznanu kam. Barabina je policija sicer prišla, toda on trdovratno molči in noče nič povedati, ker mora braniti svojo čast...

Kako drage so ženske?

Neki ameriški profesor, ki brčkone ni mogel več plačevati računov pri šiviljah in modistkah za svojo ženo, je izračunal s težko muko, koliko velja v Ameriki moža njegova žena. Izračunal je, da porabi vsak Amerikanec povprečno po 70 odstotkov svojih dohodkov za svojo ženo in hčer, t. j. za obleke, za doto in sploh za ves ženski luksuz. Če pa vprašas Amerikanke, kako je s to stvarjo, ti pove, da so tako »radodarni« mogoče drugi možje, njen pa ne!

Cena, ki jo plačuje svet za ženo, pa ni odvisna prav nič od njene lastnosti. Ravno nasprotno, kolikor manj dela ženska, toliko dražja je. Amerikanke, ki takoj po poroki odlože vsako delo med svoje »mladostne spomine«, spadajo brez dvoma med najboljše »plačane« ženske na svetu. Pri divjakih pa, kjer žene ne opravljajo le svojega dela, ampak navadno tudi vse možko delo, so žene čudovito poceni. In kolikor bolj morajo delati in kolikor težja dela morajo opravljati, toliko manj so spoštovane in toliko cenejše so.

Zamorski Katni plačajo za ženo 8 debelih krav. V Ugandi (tudi v Afriki) si lahko za enega bika že izbereš ženo. Kurdi (v Aziji) pa ne dajo za žensko več kot za enega pitanega prašca. Res pa je, da so Kurdinje precej grde, kurdske prasci pa so prav lepi in dobro rejeni. Na nižjo ceno pa imajo ženske pri Tatarjih, kajti ti plačajo za žensko komaj funt mesa.

V Bengaliji (Indija) plačujejo lepe in krepke ženske s kožami, slabotnejše ženske pa s steklenimi kroglicami. Eskimi pa, ki imajo navadno precej več otrok kakor je njim samim všeč, pa prodajajo svoje hčerkice že za zavojček tobaka.

Pri nas pa je v tem oziru vse drugače. Pri nas možki ne plačujejo, da bi dobili ženo, ampak zahtevajo doto, t. j. žena mora kupiti moža. Ali pa raje plačujejo (davek na samce), samo da jim ženo ni treba imeti.

Posledice tega izuma so še nedogledne. Ljudem, ki delajo v bližini te cevi, se dvigne telesna toplota na 38 stopinj. To se pravi, da je mogoče s to cevjo ustvarjati umetno vročino, kar bi pomenilo za zdravstvo velik napredek. Tudi kuhanje na »radio« s pomočjo te cevi je prav lahko. Če vtakneš klobaso v stekleno cev in če to cev primerno zvežeš z oddajno in sprejemno anteno, je klobasa v par minutah brezhibno kuhana, čeprav ni nikjer vidnega ognja ali kuriva. Tudi jabolka se dajo peči na ta način in jajca itd. Da se pa s pomočjo te cevi delati tudi sicer zelo redki »kroglasti bliski«



Edmund A. Gullion

Edmund A. Gullion, ki ga kaže naša slika, je učenec neke ameriške srednje šole in je dobil prvo nagrado v govorniškem tekmovanju, ki so ga priredili v Washingtonu za srednješolce.

Zakaj je toliko zakonov nesrečnih

Neki nemški list pravi, da razni zakoni niso vedno nesrečni iz »globljih« vzrokov, ampak zato, ker žene ne znajo prav ravnati s svojimi možmi. Zato priporoča list zakonskim ženicam sledeči recept, da si ohranijo svoje možičke srečne in vesele doma:

- Prosi svojega moža (beseda »prosi« je podčrtana!) naj pride točno k obedu in k večerji;
 - naj te nikdar ne zmerja pred posli in otroci;
 - naj nikar ne razpolaga s tvojim časom po svoji volji;
 - naj nikar ne odpira tvojih pisem brez tvoje vednosti;
 - naj ti da vedno nekaj denarja za tvojo osebno potrebo in male izdatke;
 - naj ti pove, kdaj ga ne bo domov;
 - naj ti pove, če bo dolgo izostal;
 - naj ne pozabi na večni ključ, da ti ponoči ne bo treba vstajati;
 - naj pride tibo domov ponoči da te ne zbudi.
- In če je žena moža že za vse to presila, naj ga vpraša še po njegovih posebnih željah...

Predor med dvema državama

Med Detroitom (v Zedinjenih državah) in med Kanado so otvorili 1. novembra predor, ki je prvi, ki veže dve državi. Predor je veljal 25 milijonov dolarjev, delali pa so ga 7 mesecev. Denar so dobili na obligacije in vsi so prepričani, da bodo kapitalisti, ki so delali denar, dekali prav dobre kupčije kljub nizke pristojbini za porabo predora. Na kanadski strani predora pa je začelo na novo obratovati že 130 novih fabrik.

Humor



Vojaštvo pomaga poplavlencem v Nemčiji
Vojaki nametavajo nasipe, da zajeze vodo, in se vozijo s čolni po ulicah mesta Frankfurt ob Odri, da prinašajo ljudem prvo pomoč.

Nadzornik jetnišnice: »No, ali nas hočete zopet obiskati?«
Zločinec: »Ali so morda prišla zame kakšna pisma?«

